Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2017-00981

KEO-10 Rasimus Johanna(UM) 12.09.2017

Asia
Epävirallinen kehitysministerikokous 11.9.2017; yhteenvetoraportti

Kokous
Epävirallinen kehitysministerikokous 11.09.2017 - 11.09.2017

Epävirallisen kehitysministerikokouksen agendalla oli yhteistyö keskitulotason maiden kanssa (lounasaihe), digitalisaatio EU:n kehityspolitiikassa, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpano ja ulkoinen investointiohjelma (illallisaihe). Suomen aloitteesta oli laadittu kuuden jäsenmaan (FI, SE, DK, LU, BE, NL) allekirjoittama kirje, jossa kehotettiin komissiota kasvattamaan seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin suunnattua rahoitusta ja esitettiin seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja –oikeuksien nostamista EU-Afrikka –huippukokouksen agendalle.

Keskitulotason maiden osalta korostettiin poliittisen dialogin jatkamista ja yhteistyötä globaalihaasteissa. Useiden jäsenmaiden näkemyksen mukaan virallista kehitysapua tulisi käyttää keskitulotason maissa vain muiden varojen vivutukseen. Muina keinoina esitettiin institutionaalinen kehittäminen ja omien varojen mobilisointi. Digitaaliratkaisut ovat Viron EU-puheenjohtajuuskauden tärkein painopiste. Korostettiin erityisesti digitaaliratkaisujen saatavuutta naisille ja tytöille. Jäsenmaat suhtautuivat myönteisesti humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpanoon maatasolla. Tuotiin esille koordinaation, yhteisanalyysien ja tiedonvaihdon vahvistamisen tarve. Illallisella keskusteltiin ulkoisesta investointiohjelmasta. Keskustelussa oli kiitetty Slovakiaa, jonka puheenjohtajuuskaudelle osui suurin EKKR-asetuksen neuvotteluun liittyvä työ. KE Mogherini toisti toiveen jäsenmaiden lisärahoituksesta EKKR:lle.

Innovatiivinen yhteistyö keskitulotason maiden kanssa

EU:n ulkosuhteiden korkea edustaja Federica Mogherini avasi kokouksen ja esitteli agendan. EU-puheenjohtajamaa Viro esitteli lounasaiheen innovatiivisesta yhteistyöstä keskitulotason maiden kanssa. Monet keskitulotason maat ovat edelleen hauraita selviytymiskyvyn (resilience) suhteen. Maiden kanssa tehdään jo yhteistyötä kotimaisten varojen mobilisoinnissa ja digitaaliratkaisuissa. Keskitulotason maiden kanssa on lukuisia yhteisiä intressejä ja haasteita esim. ilmastonmuutos. Usein em. mailla on myös merkittävä alueellinen rooli. EU:n

naapuruus- ja laajentumispolitiikassa hyödynnettyjä välineitä kuten institutionaalista kehittämistä (Twinning) ja tutkimusyhteistyötä olisi harkittava myös keskitulotason maiden kanssa. Komissio esitti uuden eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen ja kestävän kehityksen Agenda2030:n strategioina yhteistyöhön keskitulotason maiden kanssa. Viime vuonna lähes neljäsosa EU:n ja jäsenmaiden virallisesta kehitysavusta kohdistui keskitulotason maihin (esim. Turkki, Intia). Keskitulotason maat ovat olleet huolissaan lahjamuotoisen avun menettämisestä. EU:n kehityskomissaari Neven Mimican mukaan keskitulotason maiden ei tulisi olla huolissaan siitä, että tulotason nousu johtaisi kehitysyhteistyön päättymiseen. Jatkossa kehitysapua pitäisi käyttää muun rahoituksen vivutuksessa. Kokousta varten oli jaettu komission ja ulkosuhdehallinnon laatima taustapaperi, joka asetti Agenda2030:n yhteistyön perustaksi. Monet jäsenmaat tukivat taustapaperin lähestymistapaa. Keskustelussa korostuivat seuraavat näkökulmat:

- Kehitysavun hyödyntäminen muun esim. yksityisen rahoituksen vivutuksessa
- EU:n institutionaalisen kehittämisen instrumentin (Twinning) käytön laajentaminen, jota ehdottivat erityisesti maat, jotka olivat EU-jäsenyysprosessissaan olleet instrumentin hyödynsaajia
- Räätälöidyt ja maakohtaiset lähestymistavat, jotka huomioisivat keskitulotason maiden keskinäiset erot
- Kotimaisten varojen mobilisointi kehittämällä veronkantoa ja verotusjärjestelmiä
- Takuurahastojen ja blending-välineiden käyttö ml. EU:n uusi ulkoinen investointiohjelma
- Tutkimus- ja yritysyhteistyö ja eri politiikanalat
- Virallisen kehitysavun (ODA) keskittäminen vähiten kehittyneisiin maihin
- Poliittisen dialogin jatkaminen ja yhteiset haasteet (esim. ilmastonmuutos)

Lisäksi keskustelussa esitettiin kumppanimaiden oman vastuun merkitystä kasvattamalla omarahoitusosuuksia EU:n tuessa, maiden omia kehityssuunnitelmia, kansalaisyhteiskunnan roolia, keskitulotason maiden huomioimista Post-Cotonou –järjestelyissä ja EU:n tulevissa rahoitusvälineissä.

Suomi korosti vähiten kehittyneitä maita virallisen kehitysavun ensisijaisina saajina. Keskitulon maiden osalta keskeistä ei ole niinkään rahoitus vaan kumppanuus yhteisissä haasteissa kuten vähähiilisten energiaratkaisujen edistämisessä, ilmastonmuutoksen torjunnassa, fossiilituista luopumisessa ja veronkannon kehittämisessä. Kauppasopimuksia on jo olemassa keskitulotason maiden kanssa; niissä keskeistä olisi ympäristönormien noudattaminen.

AKT:n ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen edustaja korosti Cotonou-sopimuksen uusimista, Pariisin sopimuksen toimeenpanoa ja muuttoliikettä.

KE Mogherini totesi, että yhteistyö täytyy saada operatiiviseksi, koska aihe nousee varmasti EU-Afrikka –huippukokouksessa ja EU-CELAC –kokouksessa. On tärkeää pohtia, mitä instrumentteja tulisi käyttää. EUH voi analysoida edelleen aihetta ja esittää toimeenpanotason ehdotuksia. Jäsenmaat voivat osallistua pohdintaan.

Digitalisaatio EU:n kehityspolitiikassa

KE avasi keskustelun korostamalla digitaaliratkaisuja Viron tavaramerkkinä. Digitaaliratkaisut ovat tärkeitä työpaikkojen luomisessa ja yksityissektorin kehittämisessä. Niillä on linkki myös EU:n ulkoiseen investointiohjelmaan.

Puheenjohtajamaa Viro kertoi, että digitaaliratkaisut ovat puheenjohtajuuskauden keskeisin painopiste. Dialogia yksityissektorin kanssa tulisi vahvistaa, koska osaaminen on pääasiassa siellä. Ulkoinen investointiohjelma keskittyy suuriin hankkeisiin mutta pienemmillä hankkeilla on myös merkitystä paikallistasolla. Painotus nuorisoon on keskeistä EU-Afrikka –huippukokouksessa. Viron E-governance –akatemia on kehittänyt monissa Afrikan maissa digitaaliratkaisuja. Infrastruktuuri on keskeistä, toisaalta myös digitaalinen lukutaito ja digitaaliset palvelut.

Komission mukaan digitaaliratkaisut tuovat suuria säästöjä, joten komissio päätti, että kaikissa kehityshankkeissa on oltava digitaalikomponentti. Monet jäsenmaat ml. Suomi ovat aktiivisia digitaaliratkaisuissa mutta toimintaa ei koordinoida riittävästi. Yritysfoorumi EU-Afrikka –huippukokouksen yhteydessä keskittyy digitaaliratkaisuihin. Keskustelussa korostuivat seuraavat näkökulmat:

- Digitaaliratkaisujen saatavuus erityisesti naisille ja tytöille
- Digitaaliratkaisut humanitaarisissa kriiseissä
- EU:n ulkoisen investointiohjelman merkitys
- Yhteistyön edistäminen yksityissektorin kanssa
- Digitaalisen yhteiskunnan haasteet: tietoturva, kyberturvallisuus ja valtioiden resilienssi

Lisäksi nostettiin esille riskit, turvallisuus ja yksityisyys. Yksityisyydensuojan osalta on myös pohdittava, miten tietoja voidaan käyttää oikein (Code of Conduct). Kyberhaasteista on oltava tietoisia. Yksityisyys, integriteetti ja sananvapaus verkossa on taattava.

Suomi kertoi hankkeesta Tansaniassa, jonka yhteydessä köyhät maanviljelijät olivat oppineet kehittämään sovelluksia. Mobiilisovelluksia hyödynnetään jo kehitysmaissa. Naisten ja tyttöjen pääsy digitaalitalouteen on tärkeää. Pienillä hankkeilla voidaan myös saada merkittävää tulosta: Suomen Koodibussi-hanke 10 Afrikan maassa toteutettiin vain 600 000 eurolla, lisäksi mukana olivat Nokia ja Supercell.

Komissaari Mimica ehdotti digitaaliratkaisuja ulkoisen investointiohjelman avainelementiksi.

Humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpano

KE Mogherini ja kehityskomissaari Mimica johdattivat jatkumoteemaan korostamalla pitkittyneiden kriisien määrää maailmassa. Resilienssi-tiedonanto antaa mahdollisuuden parempaan yhteistyöhön ja konkreettisiin aloitteisiin, joita olisivat erityisesti 1) yhteisanalyysit 2) yhteisohjelmointi em. pohjalta 3) pitkäjänteisempi lähestymistapa 4) varhainen puuttuminen, konfliktinehkäisy.

Keskustelussa tuettiin ehdotettua maapilottilistaa (Tšad, Irak, Myanmar, Nigeria, Sudan, Uganda) ja ehdotettiin uusia maita: Ukraina, Niger, Etiopia ja Afrikan sarven alue. Jäsenmaat suhtautuivat myönteisesti jatkumon toimeenpanoon maatasolla komission ehdotuksen pohjalta. Puheenvuoroissa tuotiin esille koordinaation, yhteisanalyysien ja tiedonvaihdon vahvistamisen tarve. Keskustelussa nousivat esille lisäksi seuraavat näkökulmat:

- Siirtymä jatkumon pilotoinnista toimeenpanoon
- Joustava ja monivuotinen rahoitus Grand Bargain –sitoumusten mukaisesti
- Humanitaaristen periaatteiden vaaliminen
- Kaikkien toimijoiden osallistaminen (muut avunantajat, paikalliset toimijat, kansalaisjärjestöt)

Lisäksi kiinnitettiin huomiota demokraattiseen resilienssiin ja demokraattisten prosessien jatkuvuuteen myös katastrofitilanteissa. Tämä on merkittävää EU:n naapurialueilla ja laajemmin.

Suomi kannatti yhteisanalyysien laatimista ja niistä pitäisi päästä etenemään yhteisohjelmointiin. Yhteistyö kaikkien toimijoiden eli paikallisten hallitusten, YK-organisaatioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa on tärkeää. Humanitaarinen rahoitus tulisi muuttaa monivuotiseksi ja joustavammaksi Grand Bargain –suositusten mukaisesti. Temaattisesti olisi keskityttävä sukupuolten tasa-arvoon ja sukupuoleen perustuvan väkivallan vastaiseen taisteluun sekä huomioitava vammaiset ihmiset.

Euroopan parlamentin kehitysvaliokunnan (DEVE) puheenjohtaja Linda MacEvan kannatti ehdotettua lähestymistapaa mutta korosti, että hallinnollisen taakan kasvattamista tulee välttää. Konkreettiset esimerkit lisäisivät ymmärrystä jatkumon toimeenpanosta.

KE Mogherini oli tyytyväinen konkreettisesta keskustelusta ja korosti, että EU:n ulkopuolisten toimijoiden osallistaminen on tärkeää. Niger ja Tšad ovat relevantteja maita resilienssin kannalta, niissä tehdään jo paljon. KE ehdotti jatkumoa virallisen kehitysministereiden ulkoasianneuvoston agendalle marraskuussa, jolloin maapiloteista olisi mahdollisesti enemmän tietoa saatavilla.

AOB

Agendalle oli saapunut jäsenmailta ehdotuksia muihin asioihin:

- Kasain kriisi Kongon demokraattisessa tasavallassa
- Tadžikistanin rajaturvallisuus
- YK:n yritystoimintaa koskevan ohjeistuksen toimeenpano kansallisesti

Suomen aloitteesta laadittiin kuuden jäsenmaan (FI, SE, DK, LU, BE, NL) allekirjoittama kirje, jossa kehotettiin komissiota kasvattamaseksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin suunnattua rahoitusta vastauksena Yhdysvaltain esittämiin rahoitusleikkauksiin. Kirjeen toisena kärkenä oli esitys seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja –oikeuksien nostamisesta EU-Afrikka –huippukokouksen agendalle. Suomen ministeri joutui poistumaan kokouksesta aiemmin, joten Tanskan valtiosihteeri esitteli kirjeen. Kirje sai vahvan tuen myös Ranskalta.

KE Mogherini vastasi, että Afrikan unionin kanssa oli ollut keskustelua gender-kysymyksistä huippukokouksen agendalle. Kehityskomissaari Mimica kiitti allekirjoittaneita aiheen nostamisesta. Komissio aikoo jatkaa johtoroolia naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämisessä ja seksuaali- ja lisääntymisterveydessä. Sukupuolten tasa-arvoa koskevan toimintasuunnitelman (GAP II) ensimmäinen toimeenpanoraportti on julkaistu. Komissaari mainitsi myös EU-YK Gender – aloitteen, joka on tarkoitus julkistaa YK:n yleiskokousviikolla.

Ulkoinen investointiohjelma

Delegaation päämiehet keskustelivat illallisella EU:n uudesta ulkoisesta investointiohjelmasta ja sen I pilarista Euroopan kestävän kehityksen rahastosta (EKKR). Keskustelussa oli kiitetty erityisesti Slovakiaa, jonka puheenjohtajuuskaudelle osui suurin EKKR-asetuksen neuvotteluun liittyvä työ. Jäsenmaat olivat tyytyväisiä siihen, että EKKR oli saatu neuvoteltua ja toimeenpano voisi alkaa. KE Mogherini korosti, että EKKR:n toimeenpano edellyttäisi myös jäsenmailta komission toivomaa lisärahoitusta. Tällä hetkellä ainoastaan Saksa on alustavasti indikoinut kiinnostuksesta osallistua EKKR:n rahoitukseen. Illalliskeskustelussa oli noussut esille myös jo aiemmin esitetyt näkemykset EKKR:n ja muuttoliikkeeseen vastaamisen suhteesta.

Suomen edustajat

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen, diplomaattiavustaja Tuuli-Maaria Aalto, alivaltiosihteeri Elina Kalkku, yksikönpäällikkö Sari Lehtiranta (KEO-10), tarkastaja Johanna Rasimus (KEO-10)

Asiakirjat

-

Liitteet

Viite

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, humanitaarinen apu, kehitysyhteistyö
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, VM, VNK, YM